

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA NR. 617
din 25.10.2017

Dosar nr.: 406/2017

Petiția nr.: 4123/09.08.2017

Petentă:

Reclamați: S.C. „Antena 3” S.A.

.....

Obiect: afirmațiile părții reclamate și atitudinea moderatorului privind o emisiune difuzată la postul de televiziune „Antena 3”

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele și domiciliul petentului

1.

I.2. Numele și domiciliul părților reclamate

2. S.C. „Antena 3” S.A. cu sediul în, reprezentată legal de către, cu domiciliul procesual ales în, prin avocat, cu delegație la dosar.

3.

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

4. Petenta, sesizează cu privire la afirmațiile părții reclamate, în cadrul emisiunii „Sinteza Zilei”, difuzată la postul de televiziune „Antena 3”, în data de 07.08.2017, afirmații apreciate ca discriminatorii. Unul dintre invitații emisiunii ar fi afirmat la un moment dat că „George Soros, evreu fiind, ar trebui să își urmărească interesele financiare” și faptul că „bursierii lui Soros au fost spălați pe creier”. Moderatorul emisiunii a încercat să intervină. Dezbaterile au alunecat către un alt subiect de dezbatere și anume ONG-urile din România, finanțate de către George Soros.

III. Procedura de citare

5. În temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura legală de citare a părților.

6. Părțile au fost citate pentru data de 12.09.2017 la sediul CNCD.

7. La termen s-a prezentat petenta lipsind părțile reclamate.

8. Părțile reclamate au formulat puncte de vedere comunicate petentei.

9. Procedura legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentei

10. Prin petiția formulată, petenta sesizează cu privire la afirmațiile celei de-a doua părți reclamate, afirmații care au avut loc în cadrul emisiunii „Sinteza zilei” moderată de către jurnalistul

11. Avocatul, participând ca invitat în cadrul emisiunii, ar fi făcut următoarele afirmații „George Soros, evreu fiind, ar trebui să își urmărească interesele financiare” și faptul că „bursierii lui Soros au fost spălați pe creier”, moderatorul emisiunii încercând să intervină.

12. Petenta se consideră discriminată având în vedere faptul că a fost beneficiar al unei burse din partea Fundației pentru o societate deschisă. Pe de altă parte, petenta a arătat faptul că este deranjată de orice atitudine antisemită.

13. Se mai arată faptul că afirmațiile făcute sunt cu atât mai grave cu cât aparțin unui avocat, apreciind faptul că partea reclamată ar trebui să suporte sancțiuni în solidar cu postul de televiziune.

14. Dezbaterile din cadrul emisiunii respective ar fi „alunecat” către un alt subiect și anume organizațiile neguvernamentale finanțate de către George Soros, fiind deranjată de afirmația părții reclamate că anumite organizații neguvernamentale, finanțate intern ar fi benefice iar alte organizații neguvernamentale, finanțate de către donatori internaționali ar fi anarhiste și de natură a „spăla creierul”.

Sușinerile părții reclamate S.C. „Antena 3” S.A.

15. Prin punctul de vedere formulat se solicită respingerea petiției și a constatării faptului că această parte reclamată nu a săvârșit nicio faptă de discriminare.

16. Referitor la afirmațiile „George Soros, evreu fiind, ar trebui să își urmărească interesele financiare” se arată că acestea aparțin unei invitate în cadrul emisiunii iar răspunderea contravențională este una personală. Mai mult, această parte reclamată, autor al afirmațiilor respective, nu este prepus al societății, ci o persoană care și-a exercitat în mod independent dreptul la liberă exprimare.

17. Se mai arată faptul că moderatorul emisiunii a acționat în sensul limitării și sistării afirmației făcută de către invitată, conotația negativă a petentei „a încercat să dreagă această etichetă etnică” fiind evident una subiectivă și „pro causa”.

18. Mai mult, afirmația invitatei a fost făcută într-o emisiune difuzată în direct constituind astfel un element suplimentar de exonerare.

19. Apărările invocate anterior sunt valabile și pentru cea de-a doua afirmație „bursierii lui Soros sunt spălați pe creier”.

20. Referitor la cel de-al treilea punct al sesizării, se arată faptul că acuzele nu sunt întemeiate având în vedere faptul că nu este sesizată o faptă concretă, nu privește un subiect de drept din cele ocrotite de O.G. 137/2000, petenta invocând încălcarea drepturilor „organizațiilor neguvernamentale”. Petenta nu sesizează nici măcar generic săvârșirea vreunei fapte de discriminare ci acuză un discurs critic la adresa „tuturor organizațiilor neguvernamentale”.

Punctul de vedere formulat de către partea reclamată, avocat

21. Prin punctul de vedere formulat, partea reclamată arată faptul că participă de mai mulți ani, în calitate de invitat, la diferite emisiuni realizate de către postul de televiziune „Antena 3” și cu o frecvență aproape săptămânală la emisiunea „Sinteza zilei”.

22. Partea reclamată mai susține faptul că, prin memoriul adresat, se încearcă a se induce acuzația că ar fi formulat opinie antisemită la adresa lui George Soros, despre care ar fi afirmat că „fiind evreu ar trebui să își urmărească în principal interesele financiare.

23. Se mai arată faptul că acuzația de discriminare pe criterii etnice este nefondată dar și un atac direct la adresa sa, exact pe criterii etnice, în condițiile în care partea reclamată ar fi afirmat public, în mai multe rânduri, faptul că este evreică, numele purtat înainte de căsătorie fiind acela de, familie supusă de-a lungul timpului deportărilor, bunicul din parte paternă fiind exterminat într-un lagăr de concentrare din Polonia.

24. Partea reclamată arată faptul că afirmația imputată referitor la urmărirea intereselor financiare a avut o evidentă nuanță de autoironie, negăsind nimic ofensator ori discriminatoriu în cele afirmate. Afirmațiile legate de originea sa etnică au făcut obiectul unor polemici în mediul

virtual, polemici care i-au adus atingere părții reclamate dar cărora nu le-a răspuns niciodată întrucât nu consideră că a fi evreu este un defect sau o calitate ci o stare de fapt asumată.

25. Referitor la susținerile potrivit căreia „bursierii Soros sunt spălați pe creier”, partea reclamată arată faptul că nu își amintește să fi făcut această afirmație, însă chiar în condițiile în care ar fi susținut acest lucru nu consideră faptul că beneficiarii de burse ar putea constitui o categorie socio-profesională care ar putea forma obiectul protecției din partea Consiliului.

26. Petenta mai susține faptul că beneficiarii ai acestor burse ar fi intelectuali de mare valoare, lucru necontestat de către partea reclamată, însă poate afirma că aceste fundații militează pentru cauzele care le aparțin, discriminând la rândul lor cetățenii care împărtășesc valorile statului de drept. Partea reclamată dorește să se delimiteze de afirmațiile care îi privesc pe liderii politici, numiți „follow-eri” de partid.

27. În concluzie, partea reclamată susține faptul că, deși este acuzată de discriminare și intoleranță, a luat act de afirmațiile petentei care susține că finanțează ONG-uri, exprimându-se la persoana I plural, pe care le plasează în antiteză cu fundațiile patronate de către sau trustul Intact, cu precizarea că nu are nicio legătură cu vreuna dintre aceste organizații.

V. Motivele de fapt și de drept

28. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra limitei libertății de exprimare și încălcarea dreptului la demnitate umană fiind supuse analizei afirmațiile părții reclamate, în cadrul emisiunii din data de 07.08.2017, difuzată de către postul de televiziune Antena 3.

29. În drept, în soluționarea prezentei sesizări, apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

➤ art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;

➤ art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;

➤ art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

30. Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la aprecierile reclamatului, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

31. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un scop legitim,
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

32. **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, se apreciază că acest text de lege trebuie coroborat cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Se apreciază că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

33. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România.

34. Protecția demnității unor grupuri constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios,
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup etnic și religios – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

35. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

36. **Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.**

37. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

38. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, **iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei “nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere** (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

39. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

40. În scopul de a determina dacă declarația obiect al prezentei sesizări constituie un discurs de ură, Colegiul va examina: **obiectivul urmărit de către partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.**

Obiectivul urmărit de reclamată

41. Obiectivul urmărit de partea reclamată este important: a dorit acesta să disemineze opinii legate de o anumită categorie profesională ori a urmărit doar informarea asupra unui subiect de interes public (vezi Jersild c. Danemarca). În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

42. Colegiul apreciază că, în speță, declarațiile părții reclamate au reprezentat propria opinie, manifestată cu o nuanță de autoironie.

Contextul în care a fost făcută afirmația

43. Afirmațiile făcute de către partea reclamată au fost făcute în cadrul unei emisiuni, difuzate în direct, în data de 07.08.2017 la postul de televiziune Antena 3.

44. Afirmațiile părții reclamate, invitat al emisiunii, a fost făcută în cadrul dreptului la liberă exprimare abordând preocupările persoanei respective, referindu-se la o oarecare priorizare a intereselor acestuia.

45. Referitor la afirmațiile legate de „spălarea pe creier” Colegiul director reține faptul că aceste afirmații nu au fost probate.

46. Întrebarea ar fi dacă aceste aprecieri erau necesare în contextul dezbaterii publice?

47. Astfel, Colegiul constată faptul că în prezenta cauză nu s-a depășit sfera caracterului informativ, recomandând totuși acestei părți reclamate să evite pe viitor astfel de afirmații și aprecieri, care pot fi suferi interpretări eronate.

Conținutul afirmației

48. „George Soros, evreu fiind, ar trebui să își urmărească interesele financiare”. Referitor la afirmația potrivit căreia „bursierii lui Soros au fost spălați pe creier”, aceasta nu a fost probată.

Modul în care au fost făcute afirmațiile

49. Colegiul director apreciază că exprimarea folosită referitor la urmărirea intereselor financiare, raportat la apartenența etnică, nu este cea mai fericită, putând conduce la generalizări și etichetări, însă, în context, afirmația nu este de natură a atinge o limită prin care să se încalce un drept fundamental, **încât dreptul la libertatea de exprimare să devină secundar.**

50. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se ”hrănește” din libertatea de exprimare**. (ibidem, pct. 66). Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este o personalitate, opiniile formulate având un larg impact.

51. Totuși, o ingerință a statului în această speță, prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, deci limitarea libertății de exprimare, ar constitui un exces, o limitare nejustificată, o măsură neproportională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit. **O ingerință a statului ar fi fost justificată dacă ar fi existat orice element de incitare expresă la ură pe criteriul libertății de conștiință și al apartenenței etnice.**

52. Reiterăm faptul că este esențial pentru persoanele publice ca, ca atunci când se exprimă în public, să manifeste o responsabilitate corespunzătoare poziției lor.

53. Referitor la poziția avută de moderatorul emisiunii, Colegiul director reține chiar afirmațiile petentei potrivit cărora moderatorul ar fi încercat „să dreagă” cele afirmate de către invitat, acesta nepromovând afirmațiile invitatului, precum și faptul că este vorba de o emisiune difuzată în direct. În subsidiar nu se poate reține săvârșirea unei fapte de discriminare atâta timp cât Colegiul director a apreciat faptul că exprimarea folosită de către invitat, chiar dacă nu a fost cea mai fericită, nu a fost de natură a atinge acea limită prin care să fie încălcat un drept fundamental ducând plasarea în plan secund a dreptului la liberă exprimare.

54. Cu privire la exprimarea folosită legată de organizațiile neguvernamentale nu există probe din care să reiasă, la nivel de certitudine, exprimările exacte folosite, contextul exact în care au fost făcute, la dosar fiind aflându-se doar interpretarea fiecăreia dintre părți, cu propriile justificări.

Concluzii

55. Colegiul director, reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. **Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.**

56. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „**acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.** (CEDO, Lingens c. Austriei).

57. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că “**libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirii personale.** Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include „**nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.**” (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia).

58. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice.

59. **În speța de față nu se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, partea reclamată urmărind să sublinieze anumite aspecte apreciate ca negative.**

60. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general cât și de către persoanele publice, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

61. **Pentru considerentele de mai sus, având în vedere obiectivul urmărit de către partea reclamată, conținutul declarațiilor, contextul în care a avut loc, rolul în societate a persoanei, autor al afirmației,** constatăm că în speța „nu este necesară într-o societate democratică” o ingerință în libertatea de exprimare, fapta sesizată nu constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată. Cu toate acestea se recomandă părții reclamate, invitată în cadrul emisiunii, să evite exprimări de natură a duce la întărirea unor stereotipuri.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20. alin.2, din O.G.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Referitor la prima parte reclamată, faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată,

2 Referitor la cea de a doua parte reclamată, faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, declarațiile se încadrează în limitele libertății de exprimare prevăzute de art.2 alin.(8) din același act normativ, cu unanimitate de voturi.

3. O copie a prezentei hotărâri va fi comunicată părților.

VII. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

Membrii Colegiului director prezenți la ședință:

BERTZI THEODORA – Membru

DINCĂ ILIE – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

SANDU VERONICA TATIANA – Membru

Redactat/motivat: LM/RB

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.